

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
31 Ekim 2019
Tarih :
Sayı : 919

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

14.12.2009 tarih ve 5941 sayılı Çek Kanununda değişiklik yapılmasına (Karşılıksız çeke verilen hapis cezasının kaldırılmasına) dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ektedir. Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

M. Akif Hamzaçebi
M. Akif HAMZAÇEBİ
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet
Tarih :	01 Kasım 2019
	Esas No: 2/2325

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİGİ

31 Ekim 2019

Namıata:

TBMM
GELEN EVRAK

31 Ekim 2019

No: 558484

EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

olduğu, daha yüksek büyümenin yakalandığı yıllarda karşılıksız çek oranı da düşmektedir.

2002 yılından bugüne, karşılıksız çek keşide etme fiilinin cezasının hapis olduğu dönemlerde yıllık karşılıksız çek tutarının Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranının ortalaması yüz binde 10,9 olarak gerçekleşirken, karşılıksız çek keşide etme fiilinin cezasının hapis olmadığı dönemlerde bu oranın ortalaması 11 olmuştur. Karşılıksız çeklerin tutarlarının cezai yaptırımdan ziyade Türkiye'nin ekonomik ortamındaki gelişmelerle değiştiğine örnek vermek gerekirse; hapis cezasının olmadığı 2014 yılında yıllık büyüme yüzde 5,2, karşılıksız çek tutarının GSYH'ye oranı yüzbinde 9,74 olarak gerçekleşmişken, yüzde 0,8'lik GSYH büyümesinin gerçekleştiğı 2008 yılında hapis cezası olmasına karşın karşılıksız çek oranının yüz binde 15,82, yine hapis cezasının olduğu 2009 yılında da yüzde 4,7'lik küçölmeyle birlikte karşılıksız çek oranının yüz binde 23,03 gibi oldukça yüksek bir oranda olması örnek gösterilebilir.

Ticarette uğraşan ve kendisi de vadeli bir ödeme aracı olarak çek kabul etmek durumunda olan kişiler, ödeme olarak aldıkları çekin karşılıksız çıkması durumunda edinemediğı bu gelirden yapmayı planladığı ödemeleri de yapamamakta, dolayısıyla bu ödemeler için vermiş olduğu çekler de karşılıksız konumuna gelmektedir. Bu durum küçük ya da büyük olsun, ticaretle uğraşan insanlarımız için özellikle ekonominin daha kırılgan olduğu yıllarda zincirleme bir hal almakta, söz konusu düzenlemeyle çek üzerinde yazan borcunun yanında aldığı aynı miktardaki para cezasıyla borcu iki katına çıkmakta ve doğal olarak bu cezayı da ödeyemediğı için cezaevine girerek borçlarını ödeme şansını kaybetmektedir. Bu durum, gerek işini, itibarını ve tüm düzenini kaybeden borçlu ve gerekse alacağı ödemeyi elde etme şansından tamamen mahrum bırakılmış alacaklı açısından son derece olumsuz bir duruma sebebiyet vermektedir.

Kanun Teklifi, başta ticaretle uğraşan kişiler olmak üzere karşılıksız çek keşide ettiğı için hapis cezasına çarptırılan ya da hapis tehdidi nedeniyle evinden ayrı yaşayan insanlarımızın yaralarını sarmak için karşılıksız çekte hapis cezasının kaldırılmasını amaçlamaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile çek ile ilgili yasaklılık kayıtlarının Risk Merkezinde tutulması öngörülmektedir. Kanun Teklifinin 3'üncü maddesiyle 5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında değişiklik yapılarak üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adlî nitelikteki yaptırım idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, teklifin kanunlaşmasından itibaren bu kişilerin kayıtlarının adlî sicilde bulunması hukuken mümkün olmayacaktır. Bu kayıtlar sadece Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi tarafından tutulmaya devam edileceğinden, maddede yer alan "ile adlî sicil" ibaresi madde metninden çıkarılmaktadır.

MADDE 2- Madde ile 5941 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin (6) numaralı fıkrasında, karşılıksız çek fiilinin idarî yaptırıma bağlanması doğrultusunda değişiklik yapılmaktadır. Teklifin 3'üncü maddesinde 5941 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında değişiklik yapılarak, şikâyete tâbi olarak uygulanan adlî nitelikteki yaptırım, talebe bağlı idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, 5941 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin (6) numaralı fıkrasında yer alan "icra mahkemesine şikâyetle" ibaresi "Cumhuriyet Başsavcılığına talepte" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- Madde ile 5941 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adlî nitelikteki yaptırım, Cumhuriyet savcısı tarafından uygulanacak idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürülmektedir.

5941 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında yapılan değişiklikle, adlî nitelikte bir cezaya yer verilmediğinden, Kanunun 5'inci maddesinin başlığı "Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı" şeklinde, (3) numaralı fıkrasında yer alan "hukuki ve cezai sorumluluk" ibaresi "hukuki sorumluluk ve idari yaptırım sorumluluğu" şeklinde değiştirilmesi öngörülmüştür.

Idarî nitelikte bir yaptırım olan çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı, kanun yolu olarak 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerinin uygulanması, bu başvurunun kabulü hâlinde, bu kararla ilgili olarak da 5 inci maddenin (8) numaralı fıkrasındaki bildirim ve yayımlanma usulünün izlenmesi öngörülmüştür.

5941 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılan değişiklikle, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanan adlî nitelikteki yaptırım idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürüldüğünden, bu değişikliğin zorunlu sonucu olarak Kanunun 5'inci maddesinin (2), (10) ve (11) numaralı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- Madde ile 5941 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin birinci fıkrasında adlı nitelikteki bir yaptırım için öngörülen etkin pişmanlık hükmü, idarî nitelikte bir yaptırıma dönüştürülen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bakımından uygulanacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Madde uyarınca karşılıksız kalan çek bedelinin, faizi ile birlikte tamamen ödenmesi durumunda çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve bu durum Risk Merkezine bildirilecektir. Kararın verildiği Cumhuriyet başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kaldırılacak ve Risk Merkezine bildirilecektir. Buna göre, karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında uygulanacak olan idarî tedbir, aynı zamanda bu kişiyi çek borcunu ödemeye zorlamak amacı da taşıyan bir yaptırım niteliğindedir.

Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bakımından azami bir süre kabul edilmiştir. Buna göre, kaydın girildiği tarihten itibaren on yıl geçmesi üzerine, yasağa ilişkin kayıtlar Risk Merkezince re'sen silinecektir.

MADDE 5- Karşılıksız çek keşide etme fiili suç olmaktan çıkarıldığı için düzenlemeden önce 5941 sayılı Kanunda diğer suçları tanımlayan 7'nci maddenin "Diğer ceza hükümleri" olan başlığı "Ceza hükümleri" olarak değiştirilmektedir.

MADDE 6- Madde ile 5941 sayılı Kanuna bir geçici madde eklenmesi öngörülmüştür. Maddenin (1) ve (2) numaralı fıkralarında, yeni çek defterlerinin bastırılıp dağıtılmasına ve eski çek defterlerinin imhasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'na bu Kanunun yayımını izleyen bir ay içinde 2'nci madde hükmünce çıkarılıp yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak, bankalar yeni çek defterleri bastıracaklardır. Bankaların öngörülen tarihe kadar müşterilerine yeni çek defterleri vermesi ve ellerindeki eski çek defterlerini imha etmesi öngörülmüştür.

(3) numaralı fıkra, 3167 sayılı Kanun ile 5941 sayılı Kanunun, Teklifte değiştirilmeden önce yürürlükte bulunan hükümleri gereğince düzenlenmiş olan eski çeklerin hukukî geçerliliğinin devam edeceği düzenlenmiştir.

(4) numaralı fıkra, üzerinde basıldığı tarih yer almayan çeklerin 31.12.2024 tarihine kadar bankaya ibraz edilmemesi halinde, muhatap bankanın bu çeklere ilişkin olarak Kanunun 3'üncü maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun sona ereceği düzenlenmiştir.

(5) numaralı fıkra, maddenin yayımı tarihinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına ilişkin kayıtların, Kanunun 6'ncı maddesinde düzenlenen yasağın kaldırılmasına ilişkin şartlar oluşuncaya kadar MERSİS ve Risk Merkezinde tutulmaya devam olunacağı hüküm altına alınmıştır.

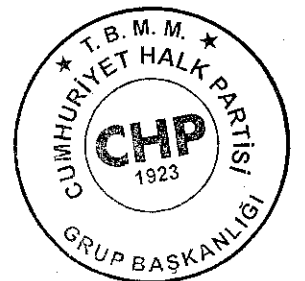
(6) numaralı fıkra, Kanunun mevcut uygulamasında da, üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak karşılıksızdır işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişi hakkında, suça bağlı olarak

ayrıca çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına karar verilmektedir. Bu nedenle, mevcut çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarının akıbetinin ne olacağı konusunda bir düzenleme yapılmıştır.

MADDE 7- Yürürlük maddesidir.

MADDE 8- Yürütme maddesidir.

**14.12.2009 TARİH VE 5941 SAYILI ÇEK KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 14.12.2009 tarih ve 5941 sayılı Çek Kanununun 2'nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "ile adlî sicil" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2- 5941 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan "icra mahkemesine şikâyetle" ibaresi "Cumhuriyet Başsavcılığına talepte" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5941 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin başlığı "**Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı**" şeklinde, (3) numaralı fıkrasında yer alan "**hukuki ve cezai sorumluluk**" ibaresi "**hukuki sorumluluk ve idari yaptırım sorumluluğu**" şeklinde, (1) ve (9) numaralı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (2), (10) ve (11) numaralı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

"(1) Üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz süresi içinde ibrazında, çekle ilgili olarak "karşılıksızdır" işlemi yapılması hâlinde, altı ay içinde hamilin talepte bulunması üzerine, çek hesabı sahibi gerçek veya tüzel kişi hakkında, çekin tahsil için bankaya ibraz edildiği veya çek hesabının açıldığı banka şubesinin bulunduğu yer ya da çek hesabı sahibinin yahut talepte bulunanın yerleşim yeri Cumhuriyet Savcısı tarafından karşılıksız çıkan her bir çekle ilgili çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına; bu yasağın bulunması halinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının devamı kararı verilir. Bu fıkra hükmüne göre çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararı, karşılıksızdır işlemine tabi tutulan çekin düzenlenmesi suretiyle dolandırıcılık, belgede sahtecilik veya başka bir suçun işlenmesi hâlinde de verilir."

"(9) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılacak başvuru ve itirazlar hakkında, 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri uygulanır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararına karşı yapılan başvurunun kabulü hâlinde, bu kararlar da MERSİS ile Risk Merkezine sekizinci fıkradaki hükümlere göre bildirilir ve ilan olunur."

MADDE 4- 5941 sayılı Kanunun 6'ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırılması

MADDE 6- (1) Karşılıksız kalan çek bedelinin, çekin üzerinde yazılı bulunan düzenleme tarihine göre kanunî ibraz tarihinden itibaren işleyecek 3095 sayılı Kanuna göre ticarî işlerde temerrüt faiz oranı üzerinden hesaplanacak faizi ile birlikte tamamen ödenmesi hâlinde, çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı Cumhuriyet savcısı tarafından kaldırılır. Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağının kaldırıldığı, MERSİS ile Risk

Merkezine 5'inci maddenin sekizinci fıkrasındaki usullere göre bildirilir ve ilân olunur.

(2) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararının verildiği yer Cumhuriyet başsavcılığına başvurularak talebin geri alınması hâlinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(3) Çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağına ilişkin kayıt, kaydın girildiği tarihten itibaren her hâlde on yıl geçmesiyle MERSİS ve Risk Merkezi kayıtlarından resen silinir ve bu işlem ilân olunur.”

MADDE 5- 5941 sayılı Kanunun 7'nci maddesinin başlığı “**Ceza Hükümleri**” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5941 sayılı Kanuna aşağıdaki Geçici Madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 5- (1) Bankalar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca bu maddenin yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde 2'nci maddeye göre yayımlanacak tebliğde belirlenen esaslara uygun olarak yeni çek defterleri bastırırlar.

(2) Bankalar, 30.06.2020 tarihine kadar müşterilerine yeni çek defterlerini verir ve ellerindeki eski çek defterlerini imha ederler.

(3) Bu Kanunun bu maddenin yayımı tarihinden önce yürürlükte bulunan hükümleri ile mülga 3167 sayılı Kanun hükümleri gereğince düzenlenmiş olan eski çeklerin hukukî geçerliliği devam eder.

(4) Bankaların müşterilerine verdikleri eski çek defterleriyle ilgili olarak, muhatap bankanın 3 üncü maddenin üçüncü fıkrasına göre ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu 31.12.2024 tarihinde sona erer.

(5) Bu maddenin yayımı tarihinden önce verilen çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı kararlarına ilişkin kayıtlar, 6'ncı maddede düzenlenen yasağın kaldırılmasına ilişkin şartlar oluşuncaya kadar MERSİS ve Risk Merkezinde tutulmaya devam olunur.

(6) Bu Kanun hükümlerine göre suç karşılığı uygulanan yaptırımı, idarî yaptırıma dönüştürülen fiiller nedeniyle,

a) Soruşturma evresinde bulunan dosyalar hakkında Cumhuriyet başsavcılığınca,

b) Kovuşturma evresinde bulunan dosyalar hakkında mahkemece,

idarî yaptırım kararı verilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığında bulunan dosyalar hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinde bulunan dosyalar hakkında ise ilgili dairece, bu Kanuna göre işlem

• yapmak üzere dava dosyası hükmü veren mahkemeye gönderilir ve bu mahkeme tarafından duruşma yapılmaksızın karar verilir.”

MADDE 7- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer

MADDE 8- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

